

TORI BAT ETA EMAN BI: HORRELA ZUKUTU DUGU HEGOALDEA, NDF LAGUN

Munduaren Hegoaldeari 152 bilioi dolar ostu dizkio Iparraldeak azken sei hamarkadatan, truke-desberdintasunagatik: herrialde pobreetan prezioak eta soldatak baxuagoak direnez, desoreka dago merkataritza balantzan. Baina egoera hori nahita sortu dute Nazioarteko Diru Funtsa bezalakoek; historia ilun eta zeregin ilunagoa duen finantza erakundeak joko-arauak ezartzen baititu, Argentinan “soja dolarrarekin” oraintsu egin bezala.

URKO APAOLAZA AVILA

Mundu osoko 180 herrialdetako ekonomia ministroak bildu dituzte Nazioarteko Diru Funtsak (NDF) eta Europako Bankuak, Washingtonen urriaren 15ean eta 16an egin duten urteko batzarrean –lehen aldiz hiru urte-tan modu presentzialean–. Eta, besteak beste, NDFko zuzendari Kristalina Georgievaren azken ohartarazpena entzun dute: mundua atzeraldi batean erortzeko zorian da, horregatik, hazkunde aurreikuspenak jaitsi eta ekonomia “egonkortu” behar da, nahiz eta horrek “epe motzera sufrimendua” ekarri. Baina Georgievaren buruko minak beste batzuk dira. Dolarrak harturiko indarraren ondorioz, garapen bidean diren herrialdeetatik laurdenak ez ditu zeuzkan zorrak kitatu ahal izan, edo bonoak saltzeko zailtasunak dauzka, eta noski, horrek askoz gehiago arduratzen du munduko hartzekodun handiena den NDF, herritarren sufrimenduak baino.

Washingtonen adi entzuten ari zenetako bat Sergio Massa da, Argentinan abuztuan ekonomia ministro izendatu berria. Ondo ezagutzen du parean duen emakumea. Argentinan inflazioak goia jo eta bankuak erreserbarik gabe daude, eta Massak aste ugari darama NDFrekin negoziatzen *soja dolarra* aurrera ateratzeko. Herrialde horretan monolaborantza nagusi bilakatu den zereala esportatzerakoan, peso argentinarrak dolarraren aurrean jasaten duen gainbehera izugarria saihesteko sari moduko bat da, ekoizleak esportatzera animatu eta dolar eskasiarekin amaitzeko. Baina

NDFk hogeita hamaika eskutik du, bere historiako mailegu handiena eman baitzion Argentinari 2018an (57.000 milioi dolar) eta zorraren azken pagamendua egiteko (2.800 milioi dolar) programa ekonomiko gogor bat betearaziko dio orain.

Argentinako *soja dolarra*-ren kasua, nazioarteko merkataritzan Iparralde “aberatsaren” eta Hegoaldearen artean sortzen den moneta desorekaren erakusgarri garbia da: aspalditik *Unequal exchange* edo “truke-desberdintasuna” bezala ezagutzen dena. “Soldatak eta baliabide naturalen prezioa askoz baxuagoak dira Hegoalde Globalean Iparraldean baino, herrialde pobreek askoz lan gehigarri eta baliabide gehiago esportatu behar dute inportatzen dutena baino, merkataritza orekatua edukitzeko monetari dagokionez. Honek lan eta ekologia transferentzia etengabea sortzen du periferiatik erdigunera, azkenekoa garatu eta lehena pobretuz”. Hala azaldu du Dylan Sullivan Sydneyko Unibertsitateko Ekonomia Politikoko departamenduko ekonomialariak.

Sullivanek ikerlan bat argitaratu zuen iaz *New Political Economy* aldizkarian, hainbat kiderekin batera, munduko merkatal-espoliatioari zifrak jarritz. Ikerlanaren mamia departamenduaren blogean laburbildu du, *The Global South has lost \$152 trillion through unequal exchange since 1960* (“Hegoalde Globalak 152 bilioi dolar galdu ditu 1960tik truke-desberdintasunaren ondorioz”) artikuluan, eta *Sin Permiso* aste-kari digitalak zabaldu du. Erosahalmena

parekatzen duen kanbio-tasa bat erabiliz, kalkulatu dute “garapen bidean” diren herrialdeek 2017an 2,2 bilioi dolar galdu zituztela, “ekonomia aurreratuen” eskuetara joan zirenak –AEBetako biztanle batek, batez beste 2.634 dolar irabazi zituen truke-desberdintasun horregatik, eta Australiako batek 3.116 dolar–. “Baliabide horiek pobrezia larriarekin amaitu zezaketen hamabost aldiz, baina horren ordez doan transferitu ziren zentrora”, dio.

Desoreka horrek Iparraldeko herrialdeei urtero emandako etekinak Barne Produktu Gordinaren %5,2 izan dira azken hamarkadetan –hazkunde tasa baino gehiago–. Sullivanek garbi du mendebaldarrron kontsumo maila ikaragarria “periferiaren” esplotazioan eta pobrezian dagoela oinarriturik. Kalkulu zabalago bat egitera ere iritsi dira ikerlanean: 1960tik –deskolonizazio prozesuek orduan hartu zuten indarra– ostutakoaren plusbalioa kontuan edukiz gero, galera 152 bilioi dolarrekoa litzateke Txina, Asia hego-ekialdea, Itsaso Barea, Ipar Afrika, Sahara hegoaldeko Afrika, Europako periferia, Hego eta Erdialdeko Amerika eta beste hainbat lurralderentzat.

NDF, MUNDUKO HIRU HIZKI GORROTATUENAK

Truke-desberdintasunaren teoria kritikatzen dutenek diote herrialde batzuen eta besteen arteko prezio diferentziak produktibitateari loturikoak direla. Alegia, Hegoaldeko langileak ez direla hain eraginkorrak lanean eta horregatik di-

KRISTALINA GEORGIEVA

NDFren buruaren ongi etorri argazkia, erakundeak berriki egindako urteko batzarrerako. Atzeraldi baten arriskua dagoela ohartarazi du, eta herrialde txiroek zorrarekin arazoak izan ditzaketela. Ez du esan, baina, NDFk jarritako joko-arau eta baldintza ekonomiko gogorren ondorioz dutela zor hori, merkatal truke-desberdintasunagatik 152 bilioi dolar lapurtu baitizkio munduaren Iparraldeak Hegoaldeari.

tuztela soldata baxuagoak. Arrazakeria hutsetik egindako baieztapen hori ezeztatzeko, adibide bat jartzen du ekonomialariak: Mexikon, metalgintzako, elektronikako eta jostintzako langileek ordubeteen %10 eta %40 artean produktu gehiago sortzen dute AEBetakoekin alderatuta; baina mexikar batek batez beste 1.619 dolar galtzen ditu urtean truke sistema injustu horrekin.

Orduan, ustezko era "naturalen" sorturiko zerbait ez bada, nola azaldu liteke Hegoaldearen desabantaila? Sullivanek "asalto inperialista" deitzen dion horri erreparatu dio: herrialde txiroen ekonomiak interbenitu eta lan merkatuak desarautzeko Munduko Bankuak eta NDFk hasitako estrategian. Erakunde horien siglak irakurtzean, jakin beharko genuke zertarako sortu ziren 1944ko Bretton Wood-

seko konferentziaren ondotik: "Batez ere, ziurtatzeko nazioarteko merkataritzaren eremuan AEBei komeni zitzaizen multilateralismo mota, merkataritza libreari muga oro ezabatuz", idatzi zuen Josep Fontana historialariak *Por el bien del imperio* (Inperioaren onerako) liburu ezagunean.

NDFren jardunak zerikusi zuzena du kontinente askok historia hurbilean izandako pobretze orokorrarekin. Afrikaren 1980ko "hamarkada galduarekin", esaterako. Herrialde afrikarrei kanpo zorra hamar aldiz biderkatu zitzaizenean, NDFk baldintza gogorak exijitu zitzaizkien diruaren truke, tartean moneta devaluatzea eta gastu soziala murriztea -Fontanak adibide bat dakar bere liburuan: 1991n Mozanbikere derrigortu zuen gutxieneko soldadak hilean 40 eurotik 15era jaistera, pobreziaren langaren azpitik-.

Sortu zenetik, NDFk torlojuak estutu baino ez ditu egin: 1954an Perurekin sinaturiko lehen akordioa bi orrialde-tan kabitzen zen, 2010ean Greziarekin sinaturikoak 63 zituen, "gerra zirujia" diruditen baldintzez beteak, gogorarazi digu *Le Monde Diplomatique*-n Renaud Lambert kazetariak, *FMI, les trois lettres les plus détestées du monde* ("NDF, munduko hiru hizki gorrotatuenak") artikuluan. Erakundeak joko-arauak interes politikoen arabera aldatzen dituela dio Lambertek, eta munduko zor erraldoiri aurre egiteko bere maileguak jadanik nahikoak ez direnez, ongi egiten dakien gauza bakarra egingo duela: herrialde txiroei baldintzak gogortu zorra berregituratzearen ordainetan. Jakina da ondorioa zein izango den, bilioi dolarretan zenbatuko dugu berriz ere. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia

T. 943 420 624

www.zinkunegioptika.com

